

LIETO VANHALINNA

Linnavuoren kaivaus

Esko Sarasmo 1971

Kertomus kaivauksista, jotka Turun Yliopiston Arkeologian laitos suoritti 24.5.- 5.6. 1971 Liedon Vanhalinnalla. Kaivajina toimi 9 turkulaista opiskelijaa, ja työtunteja kerätyi kaikkiaan 690.

Kaivauksia suoritettiin tänäkin vuonna kahdella alueella: I ja II (vrt. liite I-II).

Kaivausalue I käsitti 48 m² suuruisen alueen v:n 1970 kaivausalueen länsipuolella (ruudut E:2-4, F:2-4, H:2-4, joista tosin ruutu H:4 osin pengottuna jätettiin kaivamatta).

Kuva 1: Kaivausalue I kaakosta, pintaturve ja sen päälle kasattu edellisten vuosien "irtomaa" poistettu ja I kerros osittain kaivettu.

Kuva 2: Kaivausalue kaakosta, II kerros.

Kuva 3: Työkuva, IV kerros.

Kaivaus suoritettiin viidessä kerroksessa; löydöt merkittiin kartalle ja vaakittiin. Poltettu savi, keramiikka, tuohi ym. massatavara otettiin talteen kerroksittain ja ruuduttain.

Suurimmassa osassa kaivausaluetta tuli pintaturpeen jälkeen ohut kulttuurikerros, josta löytyi palaneen tuohen paloja, hiiltä ja rautaesineitä (löydöt 1-7 ja 9-11). Kulttuurikerros jatkui syvemmälle ruuduissa H:2-4 ja E-G:4; muualla tuli kallio esiin kulttuuri kerroksen alta n. 20-25 cm syvyydestä. Kallion pinnalla oli laattakiviä notkelmien katteena. Savensekaista kulttuurimaata tavattiin myös näiden kivien alta.

Toisessa kaivauskerroksessa esiintyi ruuturivissä H kaksi punaiseksi palanutta maalaikkua, joiden ympärillä oli nokinaata ja hiiltä. Tällöin esiintyi myös hiiltyneen puun jätteitä, jotka näyttivät suuntautuvan yhdensuuntaisesti. Jokunen juonne näyttää kuitenkin III kerroksessa olevan kohtisuorassa näitä vastaan. Minkäänlaista varmaa rakennetta ei kuitenkaan havaittu. Palomaaläiskä esiintyi, joskin epäselvempinä, muuallakin kaivausalueella. Ruudussa H:2 tavattiin palomaaläiskän alla kallionkoloon tehty liesi, joka ainakin osaksi oli savettu ja kovaksi poltettu (IV kerros).

Kuva:4 Savettu lieden pinta, IV kerros.

Kuva 5-7: Lieden pohja, V kerros.

Ruudusta G:4 tavattiin, kuten edellisen vuoden kaivauksista saatettiin päätellä, laajan lieden reuna. Tulen pidosta ei kuitenkaan tänä vuonna saatettu havaita mitään merkkejä. Tämä onkin ymmärrettävää, sillä sijaitsihan lieden keskus ruudun G:5 itälaidassa. Toisessa kerroksessa havaittiin kiveys, joka reunusti liettä alaspäin viettävälle kalliolle päin. Sen ulkopuolelta tavattiin sen kanssa yhdensuuntainen palanut puujäte (hirrestä, näyte TYA 23:177). Liesikiveys jatkui, kuten edellisvuonnakin, kallion pintaan asti. Neljännestä kerroksesta tavattiin aikaisempaa selvempi seinä- tai vallimainen kiveys, joka kuitenkin oli edellistä ulompana liedestä, niin että se sattui samalle kohdalle kuin II kerroksesta tavattu hiiliesiintymä, joka oli tämänkin kiveyksen suuntainen. On siten oletettavissa, että tämän kiveyksen päällä on ollut jonkinlainen pitkittäisistä hirsistä tehty rakennelma. Kuitenkaan ei voida päättää kaivaushavaintojen perusteella, kuuluuko hirsirakennelma seinään vai liettä ympäröivään kehykseen.

Edellisestä vuodesta poiketen tavattiin liedestä, tarkemmin sanoen sen pohjoislaidalta, esineitä, Rautapellinpalojen ja hevosenkengännaulojen lisäksi maininnan ansaitsee ennen muuta 18 cm pitkä keihäänkärki (löydöt 39-47). Koska kuitenkin muu liesi on ollut löydötön ja koska näitten löytöjen yhteydestä tavattiin mm. tuolta, mitä muualta liesikiveyksestä ei tavattu, on luultavaa, etteivät kivet eivätkä esineet ole alkuperäisillä paikoillaan. Tällaista väitetä tukee se, että maa kiveyksen vieressä oli aivan ilmeisesti myllättyä.

Kuva 8: Liettä reunustava kiveys, G:4, II kerros.

Kuva 9: G:4:n liesi III kerroksesta.

Kuva 10: Detalji edellisestä.

Kuva 11: Liesi ja reunakiveys IV kerroksessa.

Kuva 12: Liesi ja reunakiveys IV kerroksessa.

Kuva 13: Reunakiveys, IV kerros.

Kuva 14: Liesi ja reunakiveys, IV kerros.

Ruudusta E:4 tavattiin niinikään edellisenä vuonna kaivetun lieden tai kiukaan reunakiveystä, joka näytti ilman selvää rajaa jatkuvan ruudussa D:4 olevaan kiveykseen. Ruuturivi 5:n läpeltä tavattiin joukko laattamaisia kiviä, jotka oli osittain aseteltu yhtenäiseksi kiveykseksi. Maa laattojen alla ja välissä oli hiekkapitoista ja no-

kista. Varmasti ei ole ratkaistavissa, onko laattakiveys asetettava em. seinärakenteiden yhteyteen. Tällaisen puolesta puhuu laattakiven esiintyminen seinämärakenteen päässä (vrt. kuvat 13 ja 14). Niiden korkeusero oli kuitenkin huomattava. Edelleen niiden yhdistämistä vaikeuttaa "välimaastossa", I kerroksessa, esiintynyt kova, mahdollisesti poltettu savipinta, joka oli vain vähän ruudun E:4 laattakiveystä korkeammalla, mutta jonka korkeusero kuvissa 13 ja 14 näkyviin kiviin oli huomattavampi.

Kuva 15: Laattakiveystä ruudussa E-F:4, II kerros.

Eri-ikäisiä asutuskerroksia ei kaivausalueella voitu havaita. Huomattavaa oli tuohen ja merkittävien esinelöytöjen keskittyminen ylimpiin kerroksiin. Kuitenkin kallion koloon tehty liesi ruudussa H:2 oli värjänyt saven II kerrokseen asti. Näinollen ei ole luultavaa, että täällä voitaisiin havaita eri-ikäisiä asutuskerroksia. Hiili-esiintymien säännöllisestä suuntautumisesta voisi päätellä, että ne olivat alkuperäisillä paikoillaan. Palaneet tuohenpalat näyttivät sensijaan levittäytyvän tasaisesti sikin sokin kaivausalueelle. Vahva värjäytynyt savikerros lieteen tehdyn poltetun "arinasaven" päällä antoi sellaisen vaikutelman, kuin tämä olisi sammutettu liedon päälle kaadetulla märällä savella. Samantapaisiin havaintoihin Vanhalinnalla on päätynyt E. Sarasmo (kaivauskertomus v. 1958). Suuren liedon (ruuduissa G: 4-5 ja H:4) ajoitukseen saatiin em. metallilöytöjen lisäksi selventäviä havaintoja. Neljännestä kerroksesta tavatun seinäkiveyksen alta löydettiin joukko keramiikanpaloja (TYA 23:104), jotka on koristettu

nuorapainantein. Samantapaista keramiikkaa tavattiin kallion pinnasta liedon ja reunakiveyksen välistäkin (TYA 23: 110). Edelleen voi löytösuhteista mainita, että nuolenkärjet (löydöt 10 ja 14) tavattiin vaakasuorasta asennosta ja ensinmainittu aivan kallion pinnasta. Löytö 8 puolestaan löydettiin "irtomaasta", sitä poistettaessa ja on siten paitsi muodoltaan myös löytösuhteiltaan myöhäinen. Edellisten vuosien tapaan kaivausalue täytettiin kaivausten päätyttyä

Toinen kaivausalue (II) avattiin linnavuoren laelle, sen tutkimisen saattamiseksi loppuun. Ruudutus on edellisten kaivausten mukainen (vrt. Liite II).

Kun aluksi oli poistettu edellisten kaivausten jälkeen ruutuihin

ajettu maa ja kivet, pyrittiin kaivamaan kallion koloihin jäänyt maa loppuun. Rakenteita ei enää tavattu. Löytöinä saatiin savitiivistettä ja keramiikkaa. Aikaisemmin kaivamatta jätetty 2 x 2 m:n kannas paljastettiin sille kasvaneesta turpeesta, ja sieltä tavattu kiveys kartoitettiin. Kaivausalue jätettiin peittämättä myöhempiä tutkimuksia varten.

Kuva 16-17: Yleiskuva kaivausalueesta II.

Kaivauksista saadut löydöt on luetteloitu no:lla TYA 23:1-275

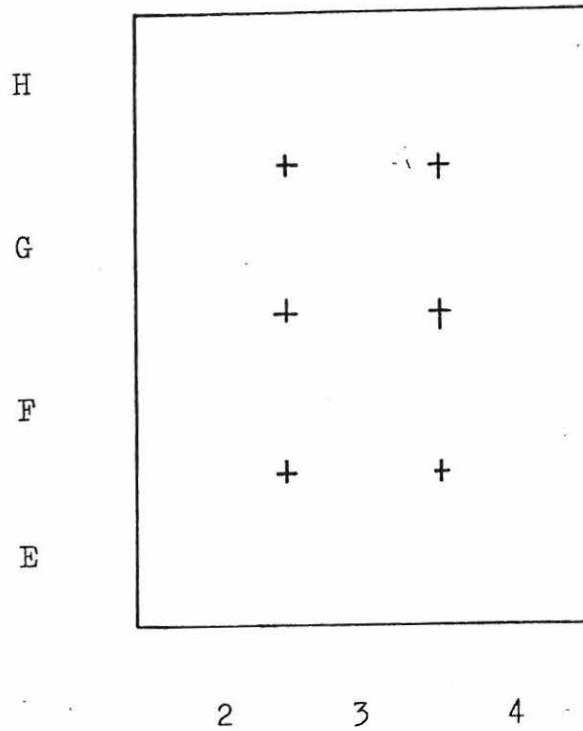
Kertomukseen liittyy 17 valokuvaa
 7 tasokarttalehteä
 2 profiilipiirrosta
 2 liitettä

Turussa 27.4.1972

Jukka Luoto
Jukka Luoto

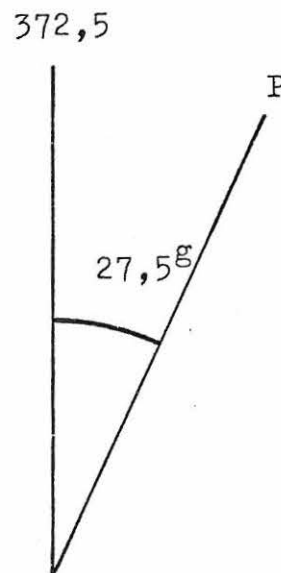
LIITE I

Vuoden 1971 kaivausalue I

Mittakaava 1: 100

Kp 126

LIITE II

Kaivausalue II

Kaivettu ala

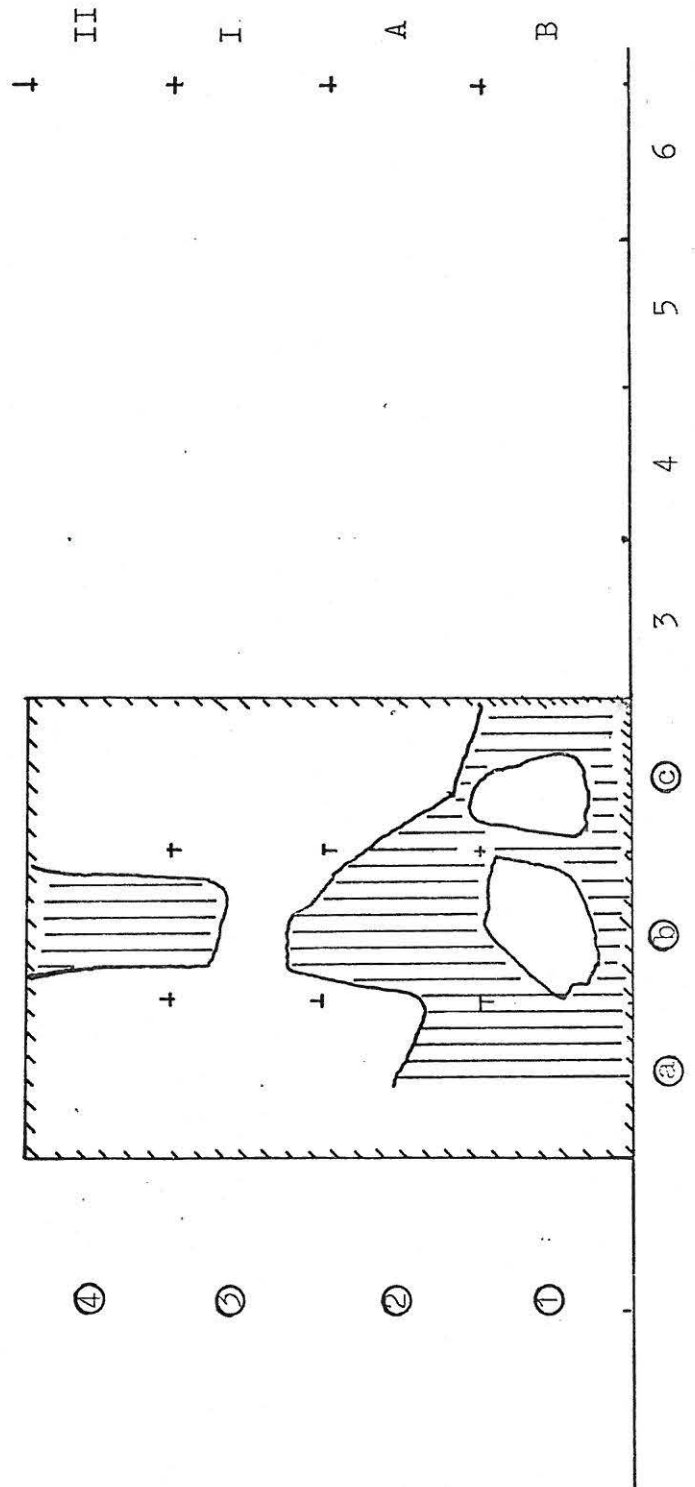

V:n 1971 kaivausten ruutujen numerointi ①; ②

V:n 1958 kaivausten numerointi 3; A; I

Piirroksessa ei ole huomioitu eri vuosien kaivauskoordinaatiston eroja; vuonna 1971 ruudutus pyrittiin tekemään yhteneväksi v:n 1962 koordinaatiston kanssa.

Mittakaava 1:100

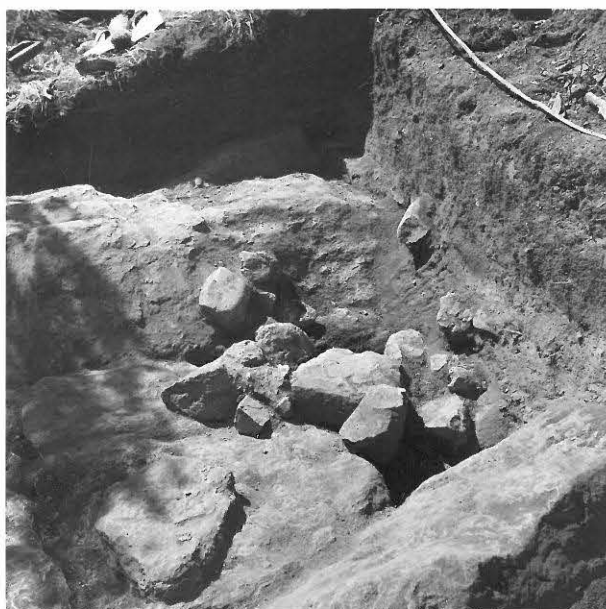
Kuva 4 Savettu lieden pinta

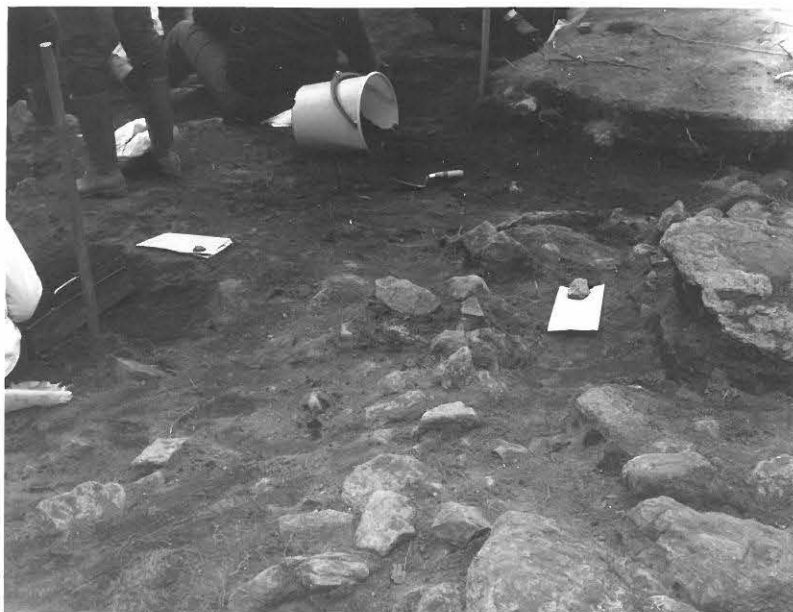
Kuva 5 Lieden pohja, H:2 V kerr.

Kuva 6 Lieden pohja, H:2 V kerr.

Kuva 7 Lieden pohja, H:2 V kerr

Kuva 8 "Isoa liettä" reunustava kiveys, G:4 II kerr.

Kuva 9 G:4:n liesi III kerroksesta

Kuva 10 Detalji edellisestä

Kuva 11 Liesi ja reunakiveys, IV kerr. F-G:5 ruuduissa

Kuva 12 Liesi ja reunakiveys. IV kerr. F-G:5 ruuduissa

Kuva 13 Liettä reunustava kiveys, IV kerr.

Kuva 14 "Suuri liesi" ja sitä reunustava kiveys, IV kerr.

Kuva 16 Yleiskuva kaivausalue II:sta lännestä otettuna